

การศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมของ
เยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
A Study of the Role of Monks in Teaching Morals to the
Development of Yong People in School,
Khwaosinnarin District, Surin Province

พระสมุห์สมชาติ สุนทรโร (สมานทอง)

Phrasamuh Somchart Suntaro (Samantong)

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, พระอธิการเวียง กิตติวัฒน์

Tawesak Tongtip, Phra Athikarn Weang Kittiwanno

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

E-mail: phrasmuhschatis@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในภาพรวม และคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ในภาพรวม ในการพัฒนาจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมต่อเยาวชนในโรงเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการวิจัย สืบค้นข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก เอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลมาเรียบเรียงและเขียนรายงาน ผลการวิจัยพบว่า หลักจริยธรรมที่เด็กและเยาวชนพึงยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ มีดังนี้ จริยธรรมว่าด้วยความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน จริยธรรมว่าด้วยการคบเพื่อน จริยธรรมว่าด้วยความเมตตา จริยธรรมว่าด้วยหลักการเรียนแก่ผู้ที่จะเรียนได้สำเร็จศึกษาเล่าเรียนจนเป็นบัณฑิตได้นั้น จะต้องปฏิบัติตาม บาลีภาษิตว่า “สุ จิ ปุ ลิ วินมุตโต ภาวะ ปณทิตโต ภาวะ” ปราศจาก “สุ จิ ปุ ลิ” แล้วจะเป็นบัณฑิตได้อย่างไร สุ คือ สุตะ ต้องขยันสดับตรับฟัง จิ คือ จินตะ ต้องคิดตาม ปุ คือ ปุจฉา ต้องไถ่ถามเมื่อสงสัย ลิ คือ ลิขิต เขียนจารึกบันทึกไว้ “จำดีกว่าจด ถ้าจำไม่หมด จดดีกว่าจำ” หลัก 4 ประการนี้ เรียกว่า หลักเรียนแก่

คำสำคัญ: การสอนศีลธรรม, การพัฒนาจริยธรรม

Abstract

This research aims to study the role of the moral development of young people in schools. The district Sinarin Surin Province the desirable

characteristics as a whole. Features and unwanted as a whole. In the moral development of the youth in schools moralistic. Method Search the scriptures Tripitaka Documents and related Depth interview the data were compiled and reported. The results showed that the juvenile shall observe ethical principles are ethical unity is unison. On the ethics of friends the ethics of mercy Ethical principles that I learned who will successfully graduate education as it has one. Lessons must follow the adage that, "said Jim Tang Ka Pura Olivieri New Monastery Pandit's Sopa's" two free "Su Chi pun on" How to be a graduate. Random is random talents to good listen, he is Jin Ta must think keypad is interrogative must ask the suspect list is destined to write inscriptions recorded "I better write down, if not out taking better remember the" core four are called primary. good school.

Keywords: The Moralistic Teaching, Moral Development

1. บทนำ

สถานการณ์เด็กและเยาวชนเกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ สถาบันครอบครัวมีความอ่อนแอ โครงสร้างครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น การขาดทักษะในชีวิตและความไม่พร้อมที่จะเป็นครอบครัวของคนรุ่นใหม่ ทั้งทรัพยากรที่ลดน้อยลงและสภาพเศรษฐกิจที่ฝืดเคือง สถานการณ์เหล่านี้ ทำให้พ่อแม่ผู้ดูแลเด็กและเยาวชนมีความยากลำบากขึ้นในการเลี้ยงดู ส่งผลให้เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยถูกทอดทิ้ง และถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อันจะนำมาซึ่งความเปราะบางทางจิตใจ หรือปัญหาสภาพจิต นอกจากนี้ในปัจจุบันสังคมไทยยังมีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอาชญากรรมที่วัยรุ่นในปัจจุบันได้ก่อขึ้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเยาวชนตกต่ำ ทำให้เยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญให้กับประเทศชาติในอนาคตเป็นผู้ไม่มีคุณภาพเต็มศักยภาพ มีความประพฤติปฏิบัติมีศีลธรรมจรรยาที่ดีแล้ว ทำให้สังคมมีความเป็นปกติสุขและมีความเจริญได้ มีความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้อง (โสธรารักษ์ ชุนรักญาติ, 2546: 145)

ในสังคมไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระสงฆ์เป็นผู้ชี้ทางออกและบอกทางถูกกล่าวคือเป็นต้นแบบของการพัฒนาและปลูกฝังจริยธรรม โดยได้ใช้วิธีการสั่งสอนศีลธรรมในหลายรูปแบบ ทั้งโดยการเทศนา การเขียน และการปาฐกถาธรรม งานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่พระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ จึงก่อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่ชุมชนยิ่งกว่าการดำเนินการโดยองค์กรอื่น ๆ ของรัฐหรือโดยบุคคลทั่วไป และในปัจจุบันมีโรงเรียนที่สังกัดใน

อำเภอเขวาสินรินทร์มีจำนวนมาก และพระสงฆ์มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการอบรม อาทิ การอบรมค่ายพุทธบุตร การอบรมจริยธรรม ตลอดจนกระทั่งการเข้าไปสอนเป็นรายคาบหรือรายชั่วโมง ในนามของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เยาวชนในโรงเรียนที่พระสงฆ์เหล่านี้ได้เข้าไปสอน จึงมีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่ของท่าน ที่จะนำหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนามาอบรมสั่งสอนเด็ก ๆ เยาวชนให้เกิดความสำนึกในจริยธรรม อันจะเป็นส่วนช่วยในการแก้ปัญหาจริยธรรมของเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง และเยาวชนในโรงเรียนเป็นวัยที่กำลังศึกษาและเป็นวัยที่มีความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตในทุกด้าน นอกจากนี้เยาวชนยังเป็นรากฐานของสังคม ถ้าเยาวชนได้รับการศึกษาดี มีความประพฤติปฏิบัติมีศีลธรรมจรรยาที่ดีแล้ว ย่อมทำให้สังคมมีความเป็นปกติสุขและมีความเจริญได้ แต่เยาวชนจะดีได้ ย่อมต้องอาศัยการอบรม สั่งสอนจากพ่อแม่ ครอบครัวและพระสงฆ์ โดยเฉพาะพระสงฆ์นั้นถือว่าเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการอบรม ให้ความรู้และเป็นผู้ดำเนินการประพฤติปฏิบัติในด้านจริยธรรม การถูกอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของบุคคล และอิทธิพลของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนี้เป็นอย่างมาก (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2545: 392)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรม ในด้านการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียนอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาคือ สถานการณ์ในด้านจริยธรรมของเยาวชนที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนอำเภอ เขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ บทบาทพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนารูปแบบพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์จริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษา ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรม ของพระสอนศีลธรรม และแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรม อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเวียงสา จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร คือ การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏในชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก และในทุติยภูมิ (Secondary Sources) หมายถึง หนังสือ เอกสาร ตำรา วารสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์อันเป็นผลงานด้านวิชาการของนักวิชาการและนักวิจัยอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับงานวิจัยนี้

2. ขึ้นกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย สัมภาษณ์ มีจำนวน 25 คน แบ่งได้ ดังนี้ คือ 1) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน 2) ครู จำนวน 5 คน 3) นักเรียน จำนวน 5 คน 4) ผู้ปกครอง จำนวน 5 คน 5.) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอีก จำนวน 5 คน

3. ขึ้นสร้างเครื่องมือวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้การรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในบทบาทของพระสอนศีลธรรมโดยเพื่อตอบโจทย์ปัญหาว่า สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

4. ขึ้นตรวจสอบความถูกต้อง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก่อนการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบแหล่งที่มา เนื้อหา และความสมบูรณ์ของการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. ขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมโดยใช้วิธีการบันทึกข้อมูล คือ ย่อความให้ได้ใจความตรงตามความหมายของข้อความเดิม บันทึกโดยถอดข้อความเป็นข้อความของผู้วิจัยเอง ซึ่งจะกระทำเมื่อข้อความนั้นอยู่ในเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ตามที่ผู้วิจัยต้องการซึ่งเป็นข้อความที่จะมีการพิสูจน์หรือทดสอบข้อเท็จจริง เป็นข้อความที่ผู้วิจัยต้องการอ้างอิงเพื่อสนับสนุนความคิดเห็น ของผู้วิจัย

6. ขึ้นตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ใช้ชุดคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้การรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดในการวิจัย

7. ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ วิเคราะห์สถานการณ์จริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน วิเคราะห์บทบาทของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน และวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมของพระสอนศีลธรรม และแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนตามลำดับ

8. ขึ้นสรุปผล เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุปเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

9. ชั้นเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยได้เขียนรายงานการวิจัยตามกรอบที่กำหนดไว้ในคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยมี 3 อย่าง คือ

1. สถานการณ์จริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า เยาวชนในโรงเรียนเป็นวัยที่กำลังศึกษาและเป็นวัยที่มีความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตในทุกด้าน นอกจากนี้ เยาวชนยังเป็นรากฐานของสังคม ถ้าเยาวชนได้รับการศึกษาดี แต่เยาวชนจะดีได้ ย่อมต้องอาศัยการอบรม สั่งสอนจากพ่อแม่ ครอบครัวและพระสงฆ์ โดยเฉพาะพระสงฆ์นั้น ถือว่าเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการอบรม ให้ความรู้และเป็นผู้ดำเนินการประพฤติปฏิบัติในด้านจริยธรรม ปัจจุบันวัยรุ่นและเยาวชนส่วนใหญ่มีปัญหาหลายอย่างที่ตนเองไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยตนเอง บางครั้งอาจจะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการผิด ๆ ไม่มีการคิดวิธีการแก้ไขปัญหากันอย่างถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญกับพวกเขา ให้เขาได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาวัยรุ่นเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ที่มักจะประสบปัญหา คือ เขาไม่มีความรู้ในเรื่องของสิ่งที่ถูกหรือผิด ไม่มีคนมาให้ความรู้ให้คำปรึกษาที่ถูกต้องและชี้แนะแนวทางการแก้ไข หรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

การได้รับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก และอิทธิพลของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนี้ มีความคงทนไปถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นด้วย การถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและใช้เหตุผลมาก มีความสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง ของผู้ถูกศึกษาทุกระดับอายุ ส่วนการถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมาก และลงโทษทางจิตมากกว่าทางกายนั้น สัมพันธ์กับการมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงอย่างเห็นได้ชัด การอบรมเลี้ยงดูทั้งสามแบบนี้เป็นลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งในการศึกษาภาคสนามพบว่า ถ้าบิดามารดาในครอบครัวฐานะยากจน มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แล้วจะช่วยให้ลูกมีจริยธรรมสูงอย่างแน่นอน ส่วนการเลี้ยงดูแบบควบคุมนั้น ก็จำเป็นสำหรับครอบครัวประเภทนี้มากกว่าการปล่อยปละละเลยลูกของตน ปัญหาดังกล่าวนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยมีสาเหตุมาจากการบงการของ ตัณหา โดยไม่มีความรู้ ขาดการพัฒนา เมื่อ เยาวชน ไม่มีความ รู้ก็จะ ไม่รู้ว่าจะปฏิบัติต่อสิ่งนั้นหรือ สถานการณ์นั้นอย่างไร กล่าวคือ เยาวชนมีอายุนั้นคือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นทางรับรู้ประสบการณ์ ทำหน้าที่ 2 อย่างคือ

1) เป็นทางรับรู้ข้อมูล หรือเป็นทางรับความรู้ คือ รับรู้ประสบการณ์เข้ามาในลักษณะที่เป็นข้อมูล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเกิดปัญญาที่จะรู้เข้าใจแล้วปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายถูกต้อง ถ้าเขาวงคนรู้จักใช้ประโยชน์ของอายตนะ ในการเรียนรู้หรือหาความรู้ จะเป็นพฤติกรรมหลักในการดำเนินชีวิต

2) เป็นทางรับรู้ความรู้สึกหรือเวทนา คือ รู้ว่ามีความรู้สึกสบายหรือไม่สบายเกิดขึ้นพร้อมกันด้วย หากเขาวงคนยังมีความไม่รู้หรือไม่มีปัญญา ก็จะใช้อายตนะแต่ในแง่ความรู้สึก เพื่อใช้ในการเสพสหรือเป็นเครื่องมือหาเสพ ปฏิกริยาอินดีหรืออินร้าย รวมเรียกว่า ตัณหา

2. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า บทบาท คือ การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่บทบาทของครู หรือการแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พระสงฆ์นั้นมีบทบาทและหน้าที่มากมายหลายประการ เช่น การทำหน้าที่ในกิจกรรมประจำวันของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กิจกรรมด้านพื้นฐานชีวิต กิจกรรมด้านการเรียนการสอน กิจกรรมด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ การทำหน้าที่ในกิจกรรมประจำสัปดาห์ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระในวันศุกร์สุดสัปดาห์ กิจกรรมธรรมศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการทำหน้าที่ในกิจกรรมประจำวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกิจกรรมวันสำคัญของชาติ กิจกรรมวันสำคัญของศาสนา กิจกรรมวันสำคัญของพระมหากษัตริย์ กิจกรรมเสริมหลักสูตรของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การจัดค่ายพุทธบุตรค่ายคุณธรรมการจัดกิจกรรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโอกาสต่าง ๆ การทำหน้าที่พระธรรมทูต การจัดบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน จากการทำพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรม สามารถทำให้เยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามลำดับ ดังนี้

1) ด้านสังคม ทำให้เยาวชนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือด้วยความสมัครใจ มีจิตอาสา เป็นกัลยาณมิตร ไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย กติกาของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี มีความรับผิดชอบตนเอง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข มีความสุจริต มีอินทรีย์สังวร คือ การรู้จักใช้ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ด้วยปัญญาด้วยการกินเป็น ใช้เป็น ดูเป็น ฟังเป็นในการดำเนินชีวิตประจำ ให้รู้จักเลือกและมีความพอดีในการบริโภคปัจจัย 4 ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่นด้วยปัญญา มีสติ มีความพอเพียง

2) ด้านอารมณ์ จากการทำเยาวชนได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ทำให้เยาวชนมีจิตใจแจ่มใส มีความมุ่งมั่น เข้มแข็ง เบิกบาน โอบอ้อมอารี มีคุณภาพจิตใจที่ดี คือ มีความกตัญญู กตเวที มีเมตตา กรุณา มีน้ำใจ ละอายต่อความชั่วกลัวบาป มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีสมรรถภาพจิตใจ คือ มีสติสัมปชัญญะในขณะคิด พูด ลงมือปฏิบัติ มีความขยัน กล้าหาญ อดทน

และมีความขวัญกำลังใจส่วนการมีสุขภาพจิตที่ดีนั้นคือ มีความร่าเริง เบิกบาน แจ่มใส มีความสุขในการทำงาน รู้จักพัฒนาตนเอง

3) ด้านความรู้ มีฐานชีวิตที่ดี รู้จักพัฒนา แสดงหาสิ่งที่เจริญงอกงาม มีทักษะชีวิตรู้เท่าทันตนเองและสังคม สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีทักษะการเรียนรู้ มีนิสัยใฝ่รู้ การเรียนรู้เพื่อปัญญา มีศรัทธาประกอบด้วยปัญญา มีความเลื่อมใส เข้าใจในพระรัตนตรัย การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรองพิจารณาอย่างรอบคอบและแยบยล ตรวจสอบ กระบวนคิดการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ เน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง จนถึงขั้นรู้เท่าทันความจริงของชีวิต ให้มีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจใฝ่รู้ ให้เกิดการเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง ตลอดจนฝึกฝนให้สามารถนำเสนอ ถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคลอยู่เสมอ ๆ และสร้างเงื่อนไขให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

จะเห็นว่า จากการที่พระสงฆ์นั้นมีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีของเยาวชนได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์คือ การพูดจาสุภาพและเหมาะสมตามกาลเวลาต่อผู้อื่น การเป็นผู้มีนิสัยในการจัดระเบียบให้กับตนเอง เอื้อเพื่อถึงผู้อื่น เสียสละ การไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้านการมีนิสัยที่ดีงามและควบคุมตนเองได้ มีสติสัมปชัญญะ มีใจมั่นคง เบิกบาน ผ่องใส ทำให้เป็นผู้รู้ดี คิดดี พูดดี กระทำความดี มีสัมพันธภาพดี เยาวชนมีจริยธรรมประจำตนที่แสดงออกผ่านพฤติกรรม เช่น การกราบไหว้ เคารพพิตมาธมาดา ครูอาจารย์ บุคคลที่ควรเคารพ และพระรัตนตรัย มีศีล เป็นหลักความประพฤติประจำตัว สวดมนต์ให้เข้าใจความหมายทุกวัน เจริญภาวนา ทำจิตใจให้สงบ ผ่องใส ทำชีวิตให้งามประณีต ได้แก่ ฝึกรู้จักประมาณในการบริโภค บริโภคด้วยปัญญา กินอยู่อย่างพอดี ปฏิบัติกิจของตน ดูแลของใช้ ด้วยตนเอง ให้ทำได้ ทำเป็น มีสิ่งเตือนใจ และตั้งมั่นอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ทศนคติของครูในโรงเรียน และทัศนคติของผู้ปกครอง มีความพึงพอใจในบทบาทของพระสงฆ์ในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมเยาวชนเป็นอย่างมาก เพราะพระสงฆ์นั้นเป็นต้นแบบทางจริยธรรม เป็นผู้เตือนสติเยาวชน เป็นผู้อบรมสั่งสอน และการเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของเยาวชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้เยาวชนนั้นรู้การพูดจาสุภาพและเหมาะสมตามกาลเวลาต่อผู้อื่น การเป็นผู้มีนิสัยในการจัดระเบียบให้กับตนเองก่อน เอื้อเพื่อถึงผู้อื่น เสียสละ การไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้านการมีนิสัยที่ดีงามและควบคุมตนเองได้ มีสติสัมปชัญญะ มีใจมั่นคง เบิกบาน ผ่องใส ทำให้เป็นผู้รู้ดี คิดดี พูดดี กระทำความดี ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความเต็มใจและเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักความรับผิดชอบในกิจกรรมส่วนรวม ตลอดจนได้เรียนรู้หลักในการทำงาน เป็นต้น ทั้งหมดล้วนเป็นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากบทบาทของพระสงฆ์

5. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะในการวิจัย สถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาด้านจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน ผู้วิจัยได้แยกข้อเสนอแนะเป็น 2 ข้อ ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1) สถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาด้านจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า นักเรียนยังขาดการชวนชวนวัยใฝ่เรียนรู้ ขาดการอดทนต่อความยากลำบาก ขาดความมีระเบียบวินัย ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน ต่อผู้ใหญ่ ขาดการประหยัดอดออม เนื่องจากมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงส่งผลกระทบต่ออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คนในสังคมไม่มีความรู้ไม่มีความชำนาญอย่างถูกต้องตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาสั่งสอนพัฒนาจริยธรรมประพฤติปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง และก่อให้เกิดการผิดศีล 5 ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ ดังนี้ (1) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรหาวิธีสอดแทรกเรื่องจริยธรรมในโรงเรียนให้มากขึ้น (2) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องมีความรู้ความสามารถที่ถูกต้อง ในการโน้มน้าวจิตใจเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของจริยธรรมให้ได้ (3) ผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีงาม

2) บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไม่ค่อยมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรเพิ่มการอบรมเรื่องศีล เรื่องวินัย เรื่องจริยธรรมพื้นฐานในการดำเนินชีวิตให้เยาวชนให้มากขึ้นกว่านี้ พระสอนศีลธรรมหลายรูปมักขาดความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้เยาวชน ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ ดังนี้ 1) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องเพิ่มเวลาในการเรียนการสอนให้มากขึ้น 2) ควรมีการจัดตารางการเรียนการสอนให้เป็นระบบระเบียบเดียวกันกับทางโรงเรียน 3) ควรมีการจัดทำแผนการเรียนที่ชัดเจนมากกว่านี้

3) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมของพระสอนศีลธรรม และแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรม อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและความสำเร็จขึ้นอยู่กับ ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าอาวาส พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ

ร่วมกันพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นในเยาวชน พระสอนศีลธรรมขาดการแผนการสอนตามหลักสูตร ตามหลักการประเมินนักเรียน เวลาของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสั้นเกินไป และมีความไม่ต่อเนื่อง ควรมีการเพิ่มกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ให้มากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างชัดเจนในการจัดกิจกรรม อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือจากเยาวชน นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ควรมีการจัดหาสื่อการพัฒนาจริยธรรมที่เหมาะสม และมีความหลากหลายเพื่อช่วยชี้นำหลักจริยธรรมให้มีความน่าสนใจต่อเยาวชนมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ ดังนี้ (1) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีการติดต่อประสานงานกับครูประจำชั้นของเยาวชนนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนาจริยธรรม (2) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในคราวเดียวกัน เพื่อเป็นการประหยัดเวลาที่มีอยู่น้อยในรายคาบรายชั่วโมง เพื่อให้การอบรมสั่งสอนเห็นผลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (3) ควรมีการพัฒนาทั้งกายทั้งใจไปพร้อมกัน (4) พระสอนศีลธรรมต้องกล้านำเสนอกิจกรรมต่อผู้อำนวยการโรงเรียนต่อครูในโรงเรียน ว่าผลงานนั้นมีคุณภาพที่ดีพอที่จะนำไปพัฒนาเยาวชนให้มีจริยธรรมที่พึงประสงค์ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ยังมีประเด็นที่สามารถศึกษาวิจัยเพิ่มเติมได้อีก จึงขอเสนอหัวข้อ/ประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปคือ

- 1) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการพัฒนาเยาวชนที่ปรากฏในธรรมบท
- 2) ศึกษาแนวคิดเรื่องการประยุกต์ใช้หลักโยนิโสมนสิการกับการพัฒนาเยาวชนในสังคมไทยในปัจจุบัน
- 3) ศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือระหว่างพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกับครูและผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน
- 4) ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของการไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- โสธรรักษ์ ชุนรักญาติ. “ การศึกษาการดำเนินงานการจัดหลักสูตรของโรงเรียนวิถิพุทธ.”
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,
2546.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. ชีวิตทุกจิตวิทยาพัฒนาการช่วงวัย.กรุงเทพมหานคร.สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัย. ธรรมศาสตร์, 2545.

ศาสนา, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ 1.**

กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2524.

สนิท ตั้งกวี. **วรรณคดีและวรรณกรรมศาสนา.** กรุงเทพฯ ฯ: พิมพ์ที่ โอ เอ เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์,
2527.

สมเดช สีแสง. “การทดลองสอนยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 6”.

ปริญญาานิพนธ์การศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2523.

สมบูรณ์ พรรณาภพ. **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์เจริญผล, 2518.